



School Gardening
Resources

PRIMARY LEVEL

BORD BIA
IRISH FOOD BOARD

Caomhnú Uisce i nGairdín na Scoile





Am na Bliana

Meán Fómhair go Meitheamh

Aidhm

Chun foghlaim conas uisce a úsáid go ciallmhar sa ghairdín, conas é a bhaint i dtailte na scoile agus conas an méid báistí a fhaigheann na tailte a thomhas.

Acmhainní ag teastáil

Butaí uisce le clúdaigh, sconnaí, nascóirí agus atreodóirí fánphiobáin, fad phiobán solúbtha, uirlisí láimhe mar shábh miotail, leachtleibhéal, téip thomhais, cannaí uisce, tomhas báistí, méadar taisce ithreach, nuachtán taisce agus cairtchlár.

**Ábharthacht
Thraschuraclaim**

OSIE: Dúile beo, feasacht & cúram comhshaoil, taifeadadh, breathnú
Mata: Tomhais, comhaireamh, meastachán, taifeadadh, foghlaim ghníomhach
Curacclam Neamhfhoirmiúil: Discover Primary Science, Scoileanna Glasa



Caomhnú Uisce:

- ★ Tá níos lú ná 1% d'uisce an domhain ar fáil le húsáid ag dúile beo. Ciallaíonn sé sin go gcaithfimid é a úsáid go ciallmhar agus gan é a chur amú.
- ★ Tá an t-uisce glan seo faoi bhagairt ar fud an phláinéid toisc go bhfuilimid á úsáid de réir a chéile agus uisce truaillithe a chur ina áit.
- ★ Ní féidir le daoine agus go leor créatúir maireachtáil ach cúpla lá gan uisce agus mar sin tá sé tábhachtach go bhfuil neart uisce glan úr ar fáil lena thomhaltas.
- ★ Tá daonra an domhain ag méadú. Ciallaíonn sé sin go mbeidh níos mó agus níos mó uisce úr ag teastáil don mhéadú seo agus do na plandaí agus na hainmhithe a úsáideann siad le haghaidh bia.
- ★ Méadaíonn uisce báistí a bhaint le húsáid sa ghairdín an méid uisce úr atá ar fáil trínár sconnaí. Is fearr le plandaí uisce báistí thar



uisce sconna toisc go bhfuil ceimiceáin sa dara ceann chun baictéir a mharú agus é a dhéanamh níos sábháilte le haghaidh thomhaltas an duine. Déanann daoine scagadh ar na ceimiceáin seo trína gcuid duáin ach ar ndóigh ní féidir le plandaí é seo a dhéanamh.

- ★ Laghdaíonn plandaí a mhótáil cosúil le crainn óga agus toir le nuachtáin fhliucha nó cairtchlár agus na hábhair seo a chlúdach le múirín caillteanas uisce.



Próiseas:

Próiseas chun uisce báistí a bhaint as fanphiobháin:

1

Lean na treoracha ar an mbileog a sholáthraítear. Is iad na huirlisí amháin a theastaíonn chun uisce a atreorú ó fhánphiobáin ná sábh miotail, téip thomhais, nascóir leachtleibhéil agus atreodóir. Is smaoineamh maith é roinnt butaí atá nasctha le píobán a shuiteáil chun síneadh ón mbonn taobh istigh de cheann go dtí an bonn taobh istigh de cheann eile. Baineann cúpla buta atá nasctha an úsáid is mó as an mbáisteach.

2

Chun dhá bhuta a nascadh, caithfidh duine fad píobáin a ghearradh chun teacht ó bhun búit amháin go bun an chinn eile. Déan druileáil ar na clúdaigh agus snáithe a chur tríd an bpíobán chun a chinntiú go bhfuil fad comhionann píobáin i ngach buta. Líon buta amháin 1/3 le huisce agus déan cinnte go bhfuil an píobán ag bun an leathanaigh tríd an deireadh a cheangal le bríce nó cloch. Ardaigh deireadh nochta an phíobáin agus súigh go dtí go dtagann uisce tríd. Scaoil é seo go bun an dara buta agus rithfidh uisce go dtí go mbeidh sé cothrom sa dá bhuta.



Uisciú Plandaí:

- ★ Tá plandaí i bpotaí go háirithe i mbaol ó easpa uisce. Má tá barr an 2.5 cm de mheascán potaithe tirim is táscaire maith é seo go dteastaíonn uisce ón bplanda. Uiscigh an meascán, ní an planda go dtí go dtosaíonn sé ag féachaint amach faoin bpota. Is uirlis úsáideach é méadar taisce ithreach a bheith ag leanaí chun measúnú a dhéanamh an dteastaíonn uisce ón bplanda.
- ★ Uiscigh plandaí sa mhaidin. Má chuirtear uisce orthu i lár lá te galóidh an chuid is mó den uisce.
- ★ Cinntigh go bhfuil plean i bhfeidhm maidir le huisciú plandaí thar thréimhsí saoire más gá é sin a dhéanamh.



Tomhsaire Báistí:

Úsáidtear é seo chun báisteach laethúil a thomhas i dtailte na scoile. Cuir tomhasairí in áiteanna éagsúla chun na limistéir is tirime agus is fliche a fháil amach. Déan na torthaí a thaifeadadh ar chairteacha.

Sláinte agus Sábháilteacht

- ★ Is dea-chleachtas é na clúdaigh a choinneáil feistithe ar na butaí uisce ar mhaithe le sábháilteacht leanaí agus feithidí agus smionagar a choinneáil amach.
- ★ Déan cinnte go bhfuil an but(aí) ar dhromchla cothrom cosúil le leaca pábhála. Tá tábhacht ar leith ag baint leis seo más gá uisce a shiofónadh ó bhut amháin go dtí an chéad cheann eile.
- ★ Déan cinnte freisin go bhfuil na butaí uisce ceangailte go daingean leis an mballa. Tá butaí uisce folamh éadrom go leor le tarraingt anonn go héasca.

